

ดินในเมือง...สมบัติใกล้ตัวที่เราช่วยกันดูแลได้

ดินในเมืองคืออะไร? ทำไมสำคัญ

ปัจจุบันประชากรโลก ร้อยละ 54 อาศัยอยู่ในเขตเมือง ดินในเมืองหรือ Urban Soils คือ พื้นดินใต้บ้าน ถนน สวนสาธารณะ และพื้นที่ก่อสร้าง ซึ่งแม้จะถูกบดบังด้วยสิ่งปลูกสร้าง แต่ก็ยังมีบทบาทสำคัญมาก ได้แก่

- ช่วยกรองและเก็บน้ำ
- เก็บคาร์บอนเพื่อลดภาวะโลกร้อน
- เป็นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตในดิน
- เป็นรากฐานให้ต้นไม้และพื้นที่สีเขียวเติบโต

แม้ดินในเมืองต้องเผชิญแรงกดดันจากการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างต่อเนื่อง แต่หากดูแลอย่างถูกวิธี ดินเหล่านี้จะกลับมามีชีวิตและสร้างประโยชน์ได้มหาศาล

มลพิษทางดิน (Soil Pollution) คือ การที่ดินมีการสะสมของสารเคมีหรือวัสดุที่เป็นอันตรายเกินกว่าที่ระบบนิเวศจะสามารถรับได้อย่างปลอดภัย สารเหล่านี้อาจเป็น สารอินทรีย์ เช่น น้ำมัน สารกำจัดศัตรูพืช หรือ สารอนินทรีย์ เช่น โลหะหนัก (ตะกั่ว ปรอท สังกะสี) รวมถึงสารพิษจากอุตสาหกรรมและขยะอิเล็กทรอนิกส์

ในเขตเมือง มลพิษทางดินมักเกิดในพื้นที่ที่มีการใช้หรือสะสมสารเคมีเข้มข้น เช่น พื้นที่ก่อสร้างเก่า ลานซ่อมรถหรือโรงงาน พื้นที่ใกล้ถนนที่มีการจราจรหนาแน่น พื้นที่ฝังกลบขยะ

เข้าใจ “มลพิษทางดินในเมือง” เพื่อป้องกันได้ถูกจุด

มลพิษทางดินในเขตเมืองเกิดจากการสะสมของสารต่างๆ ที่มาจากกิจกรรมรอบตัว เช่น กิจกรรมอุตสาหกรรม การคมนาคม การจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง อุบัติเหตุสารเคมีรั่วไหล หรือกิจกรรมภายในบ้านต่างๆ เช่น การใช้สีที่มีตะกั่ว สารฆ่าแมลง สารทำความสะอาดรุนแรง

โลหะหนัก เช่น ตะกั่ว สังกะสี ทองแดง และปรอท

- ตะกั่วมักมาจากสีทาบ้านเก่า ท่อประปาเก่า ไอเสียรถยนต์ และฝุ่นจากอุตสาหกรรม
- สังกะสีและทองแดงมาจากการสึกกร่อนของเบรกและยางรถยนต์
- ปรอทมาจากการเผาไหม้ถ่านหินและกระบวนการอุตสาหกรรม

สารเคมีตกค้าง

เช่น สารกำจัดศัตรูพืช (DDT) และสารหน่วงการติดไฟ (BFRs) จากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และวัสดุก่อสร้าง

น้ำมันและสารปิโตรเลียม

รั่วไหลจากสถานีบริการน้ำมันหรือเครื่องจักร ทำให้ดินเสียสมดุลและพืชเจริญเติบโตยาก การรู้จักแหล่งกำเนิดเหล่านี้ ทำให้เราสามารถวางแผนจัดการได้อย่างตรงจุด และลดความเสี่ยงต่อคน พืช และสิ่งแวดล้อม

เส้นทางการปนเปื้อนและการรับสัมผัส

สารปนเปื้อนในดินสามารถเข้าสู่ร่างกายและสิ่งแวดล้อมได้หลายทาง เช่น

- ผุ่นและไอรระเหยจากดินถูกสูดดม
- พืชผักดูดซับสารปนเปื้อนแล้วเข้าสู่ร่างกายเมื่อบริโภค
- ผุ่นดินติดมือหรือผิวหนัง
- เด็กเล็กอาจหยิบดินเข้าปาก

การป้องกันไม่ให้สารเหล่านี้เข้าสู่ร่างกาย จึงเริ่มจากการลดการปนเปื้อนตั้งแต่ต้นทาง

หลัก 5R เพื่อดินและเมืองที่ยั่งยืน

REFUSE (ปฏิเสธ)

ปฏิเสธสินค้าที่ก่อมลพิษ
เช่น สีทาบ้านที่มีสารตะกั่ว

RENEWABLE

(ใช้พลังงานและทรัพยากรหมุนเวียน)

เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์
การทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร

REDUCE

(ลดการใช้)

ลดปริมาณการใช้
สิ่งของที่ไม่จำเป็น

REUSE

(ใช้ซ้ำ)

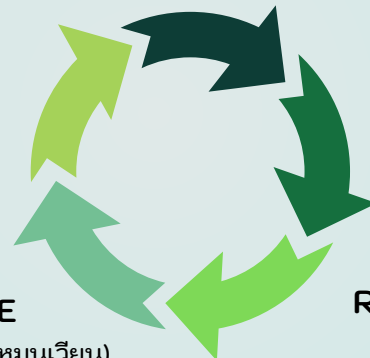
นำสิ่งของกลับมาใช้ซ้ำ
แทนการซื้อใหม่

RECYCLE

(รีไซเคิล)

แยกขยะและ
ส่งไปรีไซเคิล

พลิกวิกฤตเป็นโอกาส – พื้นพุดินในเมืองได้อย่างไร

ดินในเมืองแม้เคยปนเปื้อน ก็สามารถฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ได้
หากเราทำอย่างต่อเนื่องและร่วมมือกัน

- ✓ **เพิ่มพื้นที่สีเขียว** ปลูกต้นไม้ สร้างสวนชุมชน และใช้พืชที่ช่วยปรับปรุงดิน เช่น พืชตระกูลถั่วหรือพืชคลุมดิน
- ✓ **จัดการขยะอย่างถูกวิธี** คัดแยก ลดของเสีย และหมักปุ๋ยจากเศษอาหาร เพื่อลดการนำสารปนเปื้อนลงดิน
- ✓ **เลือกใช้วัสดุและเทคโนโลยีปลอดสารพิษ**
เช่น สีทาบ้านไร้สารตะกั่ว หรือระบบระบายน้ำที่ช่วยกรองสิ่งปนเปื้อนก่อนลงดิน
- ✓ **ควบคุมแหล่งมลพิษ** ซ่อมแซมท่อเก่า ป้องกันน้ำมันรั่วไหล และตรวจสอบคุณภาพดินในพื้นที่ที่ใช้ปลูกพืชอาหาร

เมืองที่ใส่ใจดิน = เมืองที่น่าอยู่

- ✓ คุณภาพดิน น้ำ และอากาศจะดีขึ้น
- ✓ สุขภาพของคนในเมืองแข็งแรงขึ้น
- ✓ พื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น ทำให้เมืองเย็นและสวยงาม
- ✓ ระบบนิเวศกลับมาสมบูรณ์

“

ดินในเมืองอาจมีร่องรอยจากอดีต แต่ก็มีศักยภาพที่จะฟื้นฟูให้กลับมาสดชื่นได้ หากเราทุกคนร่วมมือกันดูแลตั้งแต่วันนี้ เมืองจะกลายเป็นบ้านที่สะอาดปลอดภัยและน่าอยู่ พร้อมส่งต่อให้คนรุ่นต่อไปอย่างภาคภูมิใจ

”

ที่มา : สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน

ชุดองค์ความรู้วิชาการวันดินโลก 2568 เรื่อง “ดินที่สมบูรณ์ สู่เมืองที่สมดุล เกื้อกูลชีวิต”

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

